

SAMETINGSVALGET

2025

Guovddášbellodat

INNHold

Den samiske kulturarven før, nå og i fremtida.....	4
Vern og formidling av vår historie.....	4
Samisk kunst og kulturformidlere.....	5
Váibmogiella /vaajmoegiele/váimo giella/ hjertespråket.....	6
Samiske møteplasser nær folk.....	7
Oadjebasvuohta/trygghet.....	8
Trygghet – helse og omsorg.....	8
Trygghet – barn og unge	9
Trygghet hjemme og ute	10
Meahcci lea min ruoktu – Naturen er vårt hjem.....	11
Naturbaserte næringer og primærnæringsfamilien.....	12
Duodji.....	13
Felles for beitenæringene - rovviltforvaltning.....	13
Reindrift.....	14
Jordbruk.....	14
Fiskeri og den sjøsamiske kulturen	15
Meahcásteapmi/utmarkshøsting og den elvesamiske kulturen.....	15

For Guovddášbellodat/Senterpartiet er trygghet, beredskap og tjenester nær folk våre hjertesaker. Samer som folk, er like mangfoldige som alle andre. I vårt samepolitiske arbeid er det en selvfølge å ivareta alle samer i hele Sápmi. Uansett bakgrunn, bosted, yrke, språk, kjønnsidentitet eller levesett, skal alle kunne være trygge i sin samiske identitet og tilhørighet.

Guovddášbellodat/Senterpartiet vil legge til rette for en samfunnsutvikling der samene på egne premisser utvikler språk, kultur og samfunns- og næringsliv. Vi vil styrke bosettinga i små lokalsamfunn og legge til rette for gode liv og levekår i både bygd og by.

Guovddášbellodat/Senterpartiet vil:

- Sikre et fortsatt godt samhold og samarbeid mellom samer på tvers av landegrensene. Samene er et folk med en felles kultur, språk og tilhørighet.
- Ta vare på og synliggjøre vår historie og rike kulturarv, ved å jobbe for mere ressurser til våre kulturinstitusjoner og museer.
- Trygge og videreutvikle Sametingets virksomhet og omdømme som folkevalgt organ med både lokalt, nasjonalt og internasjonalt urfolksfokus.
- Følge opp Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport og Sametingets vedtatte tiltak i saken.
- Arbeide for at det etableres en brukervennlig nettportal som samler relevant informasjon om samisk språk, kultur, historie og politiske rettigheter.
- Støtte lokale og nasjonale kampanjer for å øke bevisstheten om samisk kultur og historie for alle.
- Ta vare på natur og miljø ved fornuftig bruk av naturen og en ansvarlig forvaltning av våre naturressurser. Naturen skal overlates til våre barn i bedre stand enn den var i da vi overtok, og de skal lære å forvalte og bruke ressurser i sitt nærmiljø etter samiske tradisjoner.

DEN SAMISKE KULTURARVEN FØR, NÅ OG I FREMTIDA

Vern og formidling av vår historie

Samiske museer trenger et løft. Det må jobbes for økte bevilgninger og en styrking av formidlingsdelen av samisk kulturarv. Museene er ikke rustet med magasin og lokaliteter for tilbakeføringen av samiske gjenstander i Bååstede-satsingen.

Fartøy- og bygningsvern betyr ivaretagelse av tradisjonsbærende håndverk, som forteller om det levde liv. Den sjøsamiske historien behøver økt oppmerksomhet og aktivitet. Samiske båtbyggertradisjoner er viktig kunnskap og Joddu-satsingen for elvesamisk kultur må nå realiseres.

Gammekulturen har historisk sett vært utbredt i hele Sápmi og tradisjonen må bevares.

Guovddášbellodat/Senterpartiet vil:

- Styrke samiske museer og sikre økt finansiering.
- Satse på museenes formidlingsoppgaver.
- Synliggjøre den sjøsamiske kulturen.
- Støtte etablering av samiske fartøy- og bygningsvernssenter der båtbyggerkunnskap og tradisjonshåndverk innen bygg blir ivaretatt.
- Støtte etablering av Joddu-nasjonalt villakssenter som en del av det nasjonale elvesamiske kultursenter i Tana.
- Videreføre kunnskapen om vår gammekultur og byggeskikk.
- Støtte etablering av dokumentasjonssenter for Máze-saken.
- At flere samiske kulturminner registreres og vernes.
- Bygge ut kapasiteten ved museer slik at flere gjenstander kan tilbakeføres fra nasjonale samlinger.

Samisk kunst og kulturformidlere

Guovddášbellodat/Senterpartiet er stolte av våre kunstnere; både innen musikk, drama, joik, film, litteratur, duodji og annen kunst. Samiske kunstnere har tatt steget opp i verdensklasse og høster stor anerkjennelse.

Kunst og kultur er en viktig del av folks identitet, gir positive opplevelser og berører mennesker på en helt spesiell måte. Også som politisk uttrykk har kunst og kultur vært viktig i vår historie. Vi ønsker gode kulturtilbud nær folk og tilbud for alle.

Guovddášbellodat/Senterpartiet vil:

- Støtte og utvikle et levende kulturliv med bredde også i kulturtilbud til barn og unge.
- Sikre mangfoldet i samisk kulturliv som tradisjonell joik og nyere uttrykksformer.
- Gi økt støtte til samisk film- og medieproduksjon.
- Støtte samiske nærradioer.
- Støtte samisk kirkeliv.
- Støtte opp om samiske idrettslag.
- Gi støtte til samiske kunstnere i form av nettverksbygging, kompetanseheving og kunststipend.
- Støtte samisk reiseliv som bygger sine produkter på formidling av samisk kultur.
- Støtte samisk barneteater og Áarjelsaemien teater.
- Støtte institusjoner som Dáiddadallu og etablering av Samisk Kunstmuseum.
- Synliggjøre viktigheten av institusjoner og festivaler som arena for samiske kunstnere.
- Arbeide for mer samisk innhold og samiskspråklige produksjoner i media

Váibmogiella/vaajmoegïele/vájmo giella/hjertespråket

«Med språk er du hjemme overalt» (Edmund De Waal). Guovddášbellodat/Senterpartiet mener det må satses stort på språkopplæring. For å nå målene om levende språk trengs likeverdige offentlige tjenester på samisk.

Samiske språk er alvorlig truet. Det trengs flere språkbrukere for å bevare og utvikle språkene. De små språkene, som pitesamisk, skoltesamisk og umesamisk, er ikke døde, men en kan si sovende og trenges å gjenoppbygges.

Barns språklæring er nøkkelen til vitalisering av samiske språk. Derfor må styrking av samiske språk i barnehager og skoler være de viktigste tiltakene. Vi vil sikre at alle samiske barn og unge opplever nærhet til sitt språk og sin kultur slik at de føler trygghet og tillit til opplæringen. Det er viktig at alle elever får et språklig fellesskap som knytter dem tettere til sin samiske identitet.

Guovddášbellodat/Senterpartiet vil:

- Utvikle nye og bedre språkfinansieringsordninger for kommunene.
- Styrke samiske barnehage tilbud og fortsatt tilby gratis barnehage.
- Arbeide for å utvikle mer samisk fag- og skjønnlitteratur, både trykte og på digitale plattformer.
- Sikre forskning og utdanning innen skolte-, pite-, - og umesamisk språk og kultur.
- Gjennomføre informasjonskampanjer for å styrke bevisstheten om viktigheten av samisk språkopplæring i hele landet.

Språkopplæring

- Sikre god og tilrettelagt samiskundervisning for alle elever som ønsker det.
- Øke antall undervisningstimer i samisk.
- Styrke læremiddelproduksjonen, spesielt digitale undervisningsressurser.
- Tilrettelegge for fleksibel og digital undervisning for samiskelever.
- Styrke og videreutvikle undervisningstilbud med språkbadsamlinger, hospitering og leirskoletilbud.
- Etablere nettverk og møteplasser for foreldre og gi tilbud om språkopplæring til voksne.
- Styrke tiltak som øker rekrutteringen av samiske lærere og barnehagepersonell.
- Tilrettelegge for bedre samarbeid mellom lokale lærekrefter i byene slik at kompetansen kan disponeres godt.
- Tilby etterutdanning og støtte til samisklærere.
- At alle rektorer skal gjennomføre kurs om urfolk og samiske språk og historie, slik at de er bedre rustet for å legge til rette for samiskopplæring.
- At samisk språk og kultur må inngå som tema i alle barnehagers årsplaner.

Skolen

- Premiere skoler som får elever til å fullføre ti år med samisk språkopplæring.
- Utvikle Ájluovta skávlå/Drag skole som lulesamisk profilskole.
- Sikre sameskolene i Målselv, Snåsa og Hattfjelldal.
- Sikre de statlige samiske videregående skolene i Karasjohka og Guovdageaidnu.
- Styrke tilbudet om samisk i videregående og høyskoler, og øke antallet desentraliserte studier.
- Videreutvikle Sami Allaskuvla med flere studietilbud, og styrke og opprettholde de eksisterende fagene.
- Styrke Nord universitet i deres ansvar for forskning og utdanning innen lule- og sørsamisk språk og kultur, samt gi dem et nasjonalt ansvar for revitalisering av pite- og umesamisk.

Samiske møteplasser nær folk

For å leve i og ta vare på vår kultur, vårt språk og våre tradisjoner, trenger vi flere møteplasser. Samiske møteplasser og ressursentre gir nærhet til språket og kulturen, og bidrar til trygghet for den samiske identiteten.

Språkutvikling, språkopplæring, overføring av tradisjonskunnskap, identitetsbygging og fellesskap krever at folk møtes på tvers av bakgrunn, alder og interesser.

Skeive samer kan oppleve en dobbel minoritetsstatus, noe som kan føre til ekstra press og utfordringer knyttet til identitet og tilhørighet. Etablering av rom hvor skeive samer kan møtes og dele erfaringer i et inkluderende miljø skaper trygge møteplasser.

Guovddášbellodat/Senterpartiet vil:

- Skape flere nøytrale samiske møteplasser og kulturarenaer nær folk i hele landet der samer kan dyrke fellesskap, identitet, språk og tradisjoner.
- Ta i bruk kunnskap og erfaring fra de eldre, og skape læringsarenaer mellom unge og eldre.
- At det samiske skal bli mer synlig i bybildet og i det offentlige rom.
- Etablere flere samiske språksentre for å støtte revitalisering og språkutvikling.
- Styrke kunnskapen om duodji og samiske kulturinstitusjoner.
- Støtte kampanjer som forebygger mobbing og hatretorikk.
- Øke støtten til samiske festivaler, kunstprosjekter og kulturelle begivenheter.

OADJEBASVUOHTA/TRYGGHET

Trygghet – helse og omsorg

Guovddášbellodat/Senterpartiet vil arbeide for trygge helse- og omsorgstjenester for den samiske befolkningen.

Helsepersonell må få økt kunnskap om samisk språk og kultur. Det samiske språket skal være et naturlig kommunikasjonsspråk i møte med pasienter. Tolketjenestene i møte med lege og sykehus må være forsvarlige.

Samiske eldre skal oppleve trygghet og nærhet til sin kultur i alderdommen. Alle samiske eldre på sykehjem skal få omsorg i et miljø der deres språk og kultur blir respektert i hele landet.

Guovddášbellodat/Senterpartiet vil:

- Sikre at samiske eldre får tilgang til samisk mat, kultur og aktiviteter på institusjoner.
- Bedre koordineringen av tilbudene til demente og deres pårørende, og arbeide for et mer demensvennlig samfunn.
- Utvikle "Inn på kjøkkenet" for at sansene kan vekke tilbake minner gjennom den samiske matkulturen etter samme modell som "Inn på tunet" og "Ut på vidda".
- Etablere samiske møteplasser for eldre i byer i Sør-Norge.
- Jobbe for samisk språkopplæring blant helsepersonell som arbeider med eldre.
- Sikre forsvarlige tolketjenester i møte med helse- og omsorgstjenesten.
- Etablere en egen hjelpetjeneste for psykisk helse knyttet til primærnæringer ved akutte hendelser og ulykker.
- Videreutvikle Sámi Klinihkka til flere fagfelt og sørge for flere desentraliserte tilbud.
- Øke kapasiteten på SANKS (Samisk nasjonalt kompetansesenter for psykisk helse og rus).
- Styrke og videreutvikle det etablerte sørsamiske helsennettverket til å gjelde i hele Sápmi, eller opprette flere divisjoner.

Trygghet – barn og unge

Barna er vår fremtid og vi ønsker å legge til rette for at de kan få meningsfylte og spennende liv med tilbud og muligheter som styrker og fremmer identitet, tilhørighet og god fysisk og psykisk helse.

Vi vil ha sterkt fokus på en trygg oppvekst og satse på tiltak som styrker familiene. Familievern tiltak vil forebygge rusmisbruk, vold i nære relasjoner, sykdom og selvmord.

Det må etableres lavterskeltilbud der ungdom kan få hjelp. Det må satses på tverrfaglige team som møter ungdom på deres egne arenaer. Tiltak for forebygging og behandling av psykiske problemer og rusmisbruk må i større grad tilpasses samisk ungdom og deres levesett.

Guovddášbellodat/Senterpartiet vil:

- Støtte ungdomsklubber og tilbud med arena for samisk uttrykk og utvikling
- Satse på fritidstilbud i lokalmiljøet som motocross- og idrettsfasiliteter, skytebaner og dataspill/e-sport.
- Utvikle flere digitale verktøy tilpasset samiske barn og unge.
- Skape åpenhet om psykisk helse og ha lavterskeltilbud og ressurser med samisk kulturkompetanse.
- Utvikle hjelpetjenester for samiske barn og unge som er tilpasset samiske miljø.
- Utvikle lavterskel hjelpetelefoner og apper for samiske barn og unge.
- Sikre at samiske barns rettigheter ivaretas i barnevernet.
- Arbeide for å rekruttere flere samiske fosterhjem i hele Norge
- Barn som er i fosterhjem, må ha rett til å utøve sin samiske kultur og språk

Trygghet hjemme og ute

Guovddášbellodat/Senterpartiet vil sikre at den samiske dimensjonen ivaretas i politi og domstolene. Samisk rettsforståelse og rettskilder må anerkjennes. Kompetansen på samiske forhold må styrkes i påtale og alle domstoler, og samisk må videreutvikles som rettsspråk.

Det er viktig med høyt søkelys på forebygging av vold, samt støttetilbud og terapimuligheter. Urfolk og samiske voldsutsatte må møtes med et hjelpeapparat som er bygd på samisk språk og kulturforståelse

Guovddášbellodat/Senterpartiet vil:

Trygge hjem

- Støtte opp om utvikling av barnehus med høy kompetanse innen samisk kultur.
- At Sámi klinikka og SANKS må styrkes som selvstendige nasjonale organ med nødvendig ressurser og høy samisk kompetanse.
- Styrke krisesentertilbudene med kompetanse på samiske forhold.
- Bidra til at materiell om hjelp, forebygging og holdnings- og informasjonskampanjer blir godt kjent i det samiske samfunnet.
- Gjenoppta prosjektet Jasska/Tryggest.
- Arbeidet for at urfolksprosjektet i ATV Finnmark (alternativ til vold) synliggjøres og styrkes da behandlingstilbud for samiske voldsutøverer er sentralt i dette.
- Styrke kunnskapen om skeive samer og trygge deres plass i lokalsamfunnet.

Politi og domstoler

- Arbeide for endringer i vernetingsreglene slik at alle samer skal ha en mulighet for å få sin sak ført for en domstol med kompetanse på samisk språk og rettsoppfatning.
- Arbeide for rekruttering av unge samer til politi og domstol.
- Stille krav om kompetanseheving om samiske forhold i politiet, spesielt gjelder det reinpolitiet og politi som arbeider tett på samiske næringer og i grenseområdene.
- Ha lokalt tilstedeværende politi med lokalkunnskap for å styrke det forebyggende arbeidet.
- At alle domstoler skal ha kunnskap om same- og urfolksrett, og kjennskap til samiske forhold.
- Stille krav om tekniske løsninger i alle rettssaler som tilrettelegger for simultantolkning.

Meahcci lea min ruoktu – Naturen er vårt hjem

Guovddášbellodat/Senterpartiet er opptatt av å bevare naturen til kommende generasjoner. Fornuftig bruk av naturen er det beste vern. Det er viktig at eventuelle vernebestemmelser ikke gjøres uten å være forankret på lokalkunnskap og på en måte som ivaretar samisk tradisjonell bruk.

Lokal forvaltning er viktig samtidig som fremtidig arealforvaltning skal bygge på statens folkerettslige forpliktelser overfor samene, og ivaretas ved endringer som for eksempel utvidelse av fjelloven, verneområder og lovverk for industrietablering. Statens anerkjente forpliktelser må ikke forvitte ved innføring av nye forvaltningsledd. I motsatt fall kan samiske rettigheter bli usynliggjort.

I forhold til Finnmarkseiendommenes forvaltning må det gis større lokal innflytelse, både i forhold til arealbruk, ressursforvaltning og ved utforming av løypenett for motorisert ferdsel.

Guovddášbellodat/Senterpartiet vil:

- At samiske rettigheter skal kartlegges også sør for Finnmark.
- At det ikke skal gis forhåndstiltredelse for arealinngrep der et tiltak kan ha vesentlig negative konsekvenser for samisk kultur og næringsutøving.

NATURBASERTE NÆRINGER OG PRIMÆRNÆRINGSFAMILIEN

Guovddášbellodat/Senterpartiet vil styrke primærnæringsfamilien og deres grunnlag for sikker og god drift. Primærnæringsene står for trygg og god matproduksjon, matberedskap, arbeidsplasser, sysselsetting, bosetting, språk og kulturformidling, men har store utfordringer på grunn av arealinngrep, rovvilt, klimaendringer og samfunnsendringer som gir økt forstyrrelse i beiteområder og fjorder.

Velferdsordninger innen primærnæringsene må utvikles for å sikre rekruttering, trygt arbeidsmiljø og inkludering. Primærnæringsfamilien skal styrkes med økt forutsigbarhet og lønnsomhet. Árbediehtu/tradisjonkunnskapsprosjekter er viktige for å ivareta kunnskap, språk og tradisjoner. Skolene bør utvikle valgfag for opplæring i alle primærnæringer.

Samiske håndverkeres arbeid må bli verdsatt og støttet. Duodji er viktig for lokal identitet og for bevaring av språk. Ressursentre for duodji må utvikles på samme måte som språksentre og duodji skal utvikles både som kultur og næring.

Samisk utmarksbruk (meahccástallan) er en viktig del av kulturen, oppveksten og livet, og gir bolyst hos den samiske befolkningen. Barn og unge lærer språk via aktiv deltakelse i arbeidet og levemåte. Meahcci er "klasserommet" og opplæringsstedet for samisk språk og kultur.

Fisken, som eies av det norske folk i fellesskap, skal forvaltes av staten slik at det skaper livskraftige fiskerisamfunn. Ved ressursknapphet må det i større grad vektlegges havressurslovens overordnede målsettinger som blant annet er å sikre det materielle grunnlaget for samisk kultur. For å ha livskraftige fiskerisamfunn og økt mulighet for bosetting i samiske områder, er det avgjørende at fiskeressursene gir mest mulig aktivitet i disse samfunnene.

Reindriften er sentral bærer av samisk kultur, tradisjoner og språk. Særlig i det sørsamiske området er reindrift fundamentet for sørsamisk språk og kultur. Samfunnsutviklingen gir økte forstyrrelser i beiteområdene. Næringen er under sterkt press og anklages for å være til hinder for all annen samfunnsutvikling. Dette på tross av at næringen har et sterkt vern basert på folkeretten og har et selvstendig lovgrunnlag hjemlet på alders tids bruk. Reindriften er en familiebasert næring som veldig mange flere enn kjernefamilien føler sterk tilknytning til. Reinkjøtt og biprodukter har høy kvalitet og et stort potensial for økt verdiskapning.

Det er viktig å utvikle alle de samiske lokalsamfunnene over hele Sápmi. Bosetting og landbruk henger sammen, særlig i nord. Landbruket gir bosetting i distriktene og det er viktig å sikre trygge rammer for lokal matproduksjon. Trenden med færre og større bruk gir bekymring for tap av mangfold hvis antallet små og mellomstore bruk går ned. Mangfold i ulike typer bruk er viktig også av hensyn til matsikkerhet og beredskap ved krise eller krig.

Slakteri- og meieristruktur må fortsatt være desentralisert for å sikre dyrevelferd og mindre fraktkostnader.

Primærnæringsene har potensial og vilje for nyskapning og fremtidsrettet utvikling. Gode støtteordninger for dette vil gi trygge rammer for videre drift - samtidig må det være lønnsomt for de yngre å ta over.

Vi må hente inspirasjon fra verddekulturen hvor de ulike næringene var avhengig av å samarbeide med hverandre for å overleve. Det beste for alle parter er sammen å finne gode løsninger i situasjoner som kan utvikle seg til å bli konflikt mellom ulike næringsinteresser

Guovddášbellodat/Senterpartiet vil gå imot utbygging av vindkraft, gruveindustri, åpne oppdrettsanlegg og annen industri som fortrenger primærnæringene. I energi- og bergverksektoren pågår det nå "grønnsinking". Viktige naturområder bygges ned for å produsere energi og utvinne mineraler.

Guovddášbellodat/Senterpartiet vil:

- Sikre lokalisering av slakteri og meieri i hele landet.
- Utvikle en ordning for næringspermisjon fra skole for å delta i sesongarbeid i primærnæringene.
- Ikke støtte utbygging av vindkraft hverken på land eller i kystnære områder der samiske næringer drives.
- Ikke støtte oljeutvinning i viktige gyteområder for skrei og torsk.
- Ikke støtte gruveindustrien i områder der det skaper store ulemper for samiske næringer.
- At samenes erfaringsbaserte tradisjonskunnskap i mye større grad vektlegges innen naturforvaltning.
- Arbeide for mer forskning på oppdrettsnæringens konsekvenser for sjøsamiske områder.
- Sikre at samiske jakt- og fisketradisjoner ikke hindres av vernebestemmelser, der utøvelsen ikke er i konflikt med verneformålet

Duodji

Guovddášbellodat/Senterpartiet vil:

- Etablere flere duodjevisttit/duodjisentre rundt om i Sápmi.
- Styrke duodjiveiledning gjennom kurs og støtteordninger.
- Fremme duodji som en økonomisk bærekraftig næring.
- Støtte eksportmuligheter for samiske duodjiprodukter.
- Jobbe for økt synlighet og støtte til duodji som kulturbærer.

Felles for beitenæringene - rovviltforvaltning

Guovddášbellodat/Senterpartiet vil:

- At rovviltpolitikken skal sikre primærnæringene ei fremtid, ikke true dem.
- At rovviltbestandene må reduseres i områder med beitenæring. Skadefelling må iverksettes raskere.

- At det må åpnes for uttak av ørn som skadeforebyggende tiltak i kalvingsområder.
- At ørn må forvaltes aktivt.
- At ulvesonen ikke skal utvides slik at den grenser til beiteområdene til sørsamisk reindrift.
- At nødvergeretten må revideres slik at primærnæringene har en reell rett til å beskytte sine dyr.
- Gi økte ressurser til fellingslag og tillatelse til å bruke effektive hjelpemidler

Reindrift

Guovddášbellodat/Senterpartiet vil:

- Sikre at reinbeitedistriktene har tilstrekkelige ressurser til å ivareta næringens interesser aktivt i planprosesser.
- Sikre fremtida for samisk reindrift i Trollheimen.
- Tilrettelegge for at reineier enklere kan nyttiggjøre seg av egne råvarer og biprodukter til økt verdiskapning.
- Sørge for oppdatert digitalt reinmerkeregister, kortere saksbehandlingstid for merkesaker og respekt for at tradisjonelt øremerkesystem er det som fungerer best i praksis.
- At eldres kompetanse må ivaretas og enklere kunne videreføres til de unge.
- Stille krav om at politiet og Statens Naturoppsyn må få kompetanseheving på reindrift.
- Sikre kvinner og ungdom en trygg plass i næringene.
- Støtte tiltak som viderefører verddekulturen og godt samhold mellom reindriftssamer og fastboende.
- Arbeide for bedre beredskap for klimaskapte beitekriser.

Jordbruk

Guovddášbellodat/Senterpartiet vil:

Ivareta innmark og utmark som matjord og beiteland.

- Sikre fremtidig samisk jordbruk ved tilskudd til nybygg og fornying av eksisterende produksjonsbygg og driftsmidler.
- Slå ring rundt samvirkeprinsippet som styrker levering, mottak og prisutjevning for jordbruk i hele landet.
- Bedre tilpassede støtteordninger for jordbruk i samiske områder - også i et kulturelt perspektiv.
- Gi samme tilskuddsordning for å opprettholde og ta tilbake kulturlandskap som til nydyrking.

- Støtte kombinasjonsbruk der landbruk drives i kombinasjon med for eksempel fiske, reiseliv eller duodji.
- Øke egeninnsatsgrense under bygging av fjøs fra 3 til 5 år hos Innovasjon Norge.
- Jobbe for frikjøp/tilskudd for partner ved nyetablering for å styrke familielandbruket i oppstartsfasen.
- Sikre investeringsmidler til forskning og utvikling for bedre utnyttelse av avfall og husdyrgjødsel for gårdsbruk.

Fiskeri og den sjøsamiske kulturen

Guovddášbellodat/Senterpartiet vil:

- Sikre og synliggjøre den sjøsamiske kulturen.
- Bygge opp samisk reiseliv, sjøsamiske mattradisjoner og opplevelser i kombinasjon med fiske.
- Opprettholde og styrke fjord- og kystfiskeflåten som en viktig forutsetning for bosetting i sjøsamiske områder.
- Sikre lokale mottak for fisk.
- Sikre sjøsamiske rettigheter ved å verne områdene de har livnært seg av i generasjoner mot store fartøy.
- Sikre tilstrekkelige gratis kvoter på båter under 11 m i de sjøsamiske områdene.
- Utrede urfolksretten til fangst av hval, kobbe og sel.
- Arbeide for at kombinasjonsnæringer som fiskerbonden må igjen bli mulig.
- Arbeide for at fiskerbonden kommer inn på UNESCOs verdensarvliste.

Meahcásteapmi/utmarkshøsting og den elvesamiske kulturen

Guovddášbellodat/Senterpartiet vil:

- Arbeide for økt anerkjennelse av samisk utmarksbruk og ivaretagelse av dette i lovverket.
- Videreføre og bevare språk- og kulturkunnskapsbasert utmarksbruk, høsting og levesett.
- Ivareta samiske jakt- og fisketradisjoner.
- Utvikle innlandsfiske som næring.
- Støtte utvikling av næring basert på lokale naturprodukter.
- Sikre ivaretagelse og utvikling av den elvesamiske kulturen.
- Sikre lokalbefolkningen i sjøsamiske områder og elvedalenes befolkning førsteprioritet til laksefiske.

VÅRE FØRSTEKANDIDATER

Silje H. Magnussen
Østre valgkrets

Jon Nikolaisen
Ávjovárri valgkrets

Tor Harald Mikkola
Nordre valgkrets

Dan-Håvard Johnsen
Gáisi valgkrets

Rune Berg
Vesthavet valgkrets

Guri Rebecca Nilsen
Sør-Norge valgkrets

Guovddášbellodat